

COVID-19

Digitalni odgovor

Studija slučaja koja beleži odgovor CARE-a
i partnerskih organizacija tokom pandemije COVID-19

*Studija slučaja koja beleži odgovor CARE-a i partnerskih organizacija
tokom pandemije COVID-19*

DIGITALNI ODGOVOR NA COVID-19

Autorke:
Emilija Milenković
Jana Šarić

novembar 2020.

Zahvalnice

Autorke ovog izveštaja žele da se zahvale svima koji su pomogli da se omogući objavljivanje ovog pregleda. Zahvaljujemo se partnerskim omladinskim organizacijama koje su učestvovala u konsultacijama, dale ključni doprinos pregledu i prikupljanju podataka i dale doprinos preliminarne preporukama.

Takođe bismo želeli da se zahvalimo sledećim pojedincima na ključnim povratnim informacijama tokom procesa pripreme ovog pregleda. Konkretno, zahvalni smo: Eleni Nanaj iz centra Deluj za društvo (Tirana); Milici Jovičić iz Perpetuum mobilea, Feđi Mehmedoviću iz Asocijacije XY i Nedimu Mičijeviću iz Youth Power/Snaga mladih (Bosna i Hercegovina); Kadriju Gashiju iz SIT-a i Dorini Gllogjani iz YMCA (Priština); Tamari Tokić iz Statusa M (Zagreb), Tijani Mihajlović iz OEK Sinergija (Kosovska Mitrovica), Tamari Urošević iz Centra E8 (Beograd) i kolegicama i kolegama iz CARE International – Marini Starčević Cviko, Zvezdani Batković i Saši Petkoviću.

CARE International

CARE International ima preko 25 godina iskustva u implementaciji programa na Balkanu. Tokom ratova i sukoba devedesetih, CARE je odgovorio na uništavanje, traumatizaciju, raseljavanje i međuetničku mržnju svojim masovnim humanitarnim i spasilačkim aktivnostima širom Balkana. Od 2000. godine, orijentacija CARE-a preusmerena je na razvojni rad, a njen cilj na Balkanu danas je osigurati da se socijalna, ekonomska i politička prava ranjivih i marginalizovanih grupa prepoznaju i ostvare, doprinoseći održivom miru u regionu. Programska strategija CARE-a zasniva se na dva stuba: a) socijalno-ekonomska inkluzija ranjivih manjina i drugih marginalizovanih grupa doprinoseći jačanju kapaciteta i kreirajući bolje mogućnosti za njih, omogućavajući im da se integrišu u društvo i ostvare svoja prava; b) rodna ravnopravnost među ranjivim i marginalizovanim grupama promovisanjem vrednosti i praksi rodne ravnopravnosti, različitosti i nenasilja, jačanjem kapaciteta lokalnih, nacionalnih i regionalnih aktera u oblasti ljudskih prava i socijalne pravde, kao i stvaranjem mogućnosti za inovacije, učešće, učenje, saradnju i zagovaranje. CARE neguje partnerstva sa lokalnim sektorom civilnog društva i vladama posvećenim stvaranju pozitivnih promena u društvima.

© 2020 CARE International Balkans

Ovu publikaciju podržavaju Austrijska razvojna agencija, Švajcarska agencija za razvoj i saradnju i Oak fondacija. Sadržaj i nalazi ove publikacije ne odražavaju nužno stavove austrijske i švajcarske vlade ili Oak fondacije.

Sadržaj

1. O Inicijativi mladića	8
2. Osnovne informacije i metod	11
2.1. Kako je pandemija COVID-19 promenila društveni, obrazovni i svakodnevni život na Balkanu?	11
2.2. Kako je YMI odgovorio na COVID-19 izazov	12
2.3. Metod	16
3. Digitalni odgovor YMI	18
3.1. Budi muško klubovi	18
3.2. Onlajn radionice	20
3.3. Podkasti	22
3.4. Izazovi, kvizovi i zagonetke na društvenim mrežama	23
3.5. Onlajn događaji	24
3.6. Izrada video materijala za angažovanje mladih	26
3.7. Psihološka podrška	26
3.8. Završna evaluacija	28
3.9. Kampanje socijalnih normi i COVID-19	29
4. Zaključci i naučene lekcije	33
Partnerske organizacije	35

Sadržaj

Rezime

Projekat Inicijativa mladića (YMI) započeo je 2006. godine, a CARE International Balkan i lokalne partnerske organizacije sprovode ga u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Crnoj Gori, Kosovu* i Srbiji. Projekat je nastavak sveobuhvatnih i programskih napora CARE-a za sprečavanje interpersonalnog i rodno zasnovanog nasilja (RZN), kao i za promociju rodne ravnopravnosti u regionu. YMI cilja na mlade kako bi izgradio njihovo znanje i stavove u vezi sa rodnom ravnopravnošću i zdravim životnim stilovima i smanjio sve vrste nasilja. YMI je započeo sa malim kvalitativnim istraživanjem istražujući stavove i ponašanja mladića, a zatim je tokom godina prerastao u sveobuhvatan program sa različitim komponentama namenjenim mladima, roditeljima, profesorima, prosvetnim radnicima, studentima, novinarima i drugim važnim zainteresovanim stranama. Od početka, program je uspeo direktno da dopre do preko 600.000 ljudi (uglavnom mladih) u preko 130 zajednica kroz implementaciju više hiljada različitih projektnih aktivnosti.

Izbijanje pandemije COVID-19 imalo je ogroman uticaj na aktivnosti YMI-ja, budući da su sve ciljne zemlje projekta bile u potpunosti zatvorene u periodu od marta do maja, a većina je trenutno pod merama bezbednosti i prevencije, koje uključuju delimični policijski čas, manja ograničenja kretanja i drugih građanskih sloboda, uključujući društvena i kulturna okupljanja i događaje. Uzimajući u obzir da su projektne aktivnosti uglavnom fokusirane na rad sa mladima u zajednicama i obrazovnim institucijama širom regiona, kriza COVID-19 je značajno uticala na implementaciju projekta.

Studija slučaja beleži i dokumentuje proces YMI-ove adaptacije na pandemiju COVID-19 tokom perioda mart–jul 2020. godine, navodeći proces i pružajući preporuke i lekcije za budućnost. Ova studija slučaja služi kao jedinstveni proizvod koji su razvili CARE i partneri i predstavlja jedinstveni doprinos i izvor za druge organizacije koje prolaze kroz isti proces prilagođavanja.

2020. godine YMI-ov pristup pokazao je svoju otpornost na krize i sposobnost prilagođavanja specifičnim okolnostima ciljnih grupa. YMI je kreiran za mlade, kako bi odgovorio na potrebe mladih, ma gde se mladi nalazili. Digitalizacija aktivnosti bila je glavni fokus svih partnerskih organizacija, što se može smatrati nadogradnjom prethodnog digitalnog rada koji je rezultirao velikim uspehom i doneo izvanredne inovacije u YMI. To je uključivalo prilagođavanje radionica, završno istraživanje, kampanje u školama i kampanje u zajednici i BMK sastanke, kao i uvođenje podkastova, emisija uživo na društvenim mrežama, onlajn kvizova i izazova te psihološku podršku. ***U periodu mart–jul 2020. godine, tokom pandemije COVID-19, partneri su sproveli preko 600 aktivnosti sa 68.525 direktnih učesnika, od čega su 90% bili mladi od 15 do 30 godina starosti.***

0 Inicijativi mladića

1. 0 Inicijativi mladića

Projekat Inicijativa mladića (YMI) započeo je 2006. godine, a CARE International Balkan i lokalne partnerske organizacije sprovode ga u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Crnoj Gori, Kosovu*, i Srbiji. Projekat je nastavak sveobuhvatnih i programskih napora CARE-a za sprečavanje interpersonalnog i rodno zasnovanog nasilja (RZN), kao i za promociju rodne ravnopravnosti u regionu. YMI cilja na mlade kako bi izgradio njihovo znanje i stavove u vezi sa rodnom ravnopravnošću i zdravim životnim stilovima i smanjio sve vrste nasilja. YMI je započeo sa malim kvalitativnim istraživanjem istražujući stavove i ponašanja mladića, a zatim je tokom godina prerastao u sveobuhvatan program sa različitim komponentama namenjenim mladima, roditeljima, profesorima, prosvetnim radnicima, studentima, novinarima i drugim važnim zainteresovanim stranama. Od početka, program je uspeo direktno da dopre do preko 600.000 ljudi (uglavnom mladih) u preko 130 zajednica kroz implementaciju više hiljada različitih projektnih aktivnosti.

Srž YMI intervencije¹ čini niz grupnih edukativnih radionica, zajedno sa kampanjom socijalnih normi i uspostavljanjem „Budi muško” klubova koji su deo regionalno priznatog priručnika za **PProgram Y (Youth = mladi) – Inovativni pristupi u prevenciji RZN i promociji zdravih životnih stilova kod mladića i devojaka** koja predstavlja dokumentovan uspeh na Zapadnom Balkanu. Program je usmeren na transformaciju školskog okruženja u okruženje koje podržava i neguje rodnu ravnopravnost i promoviše kulturu nenasilja. Program Y zasnovan je na uverenju da, ako učenici nauče da prepoznaju štetne rodne norme i ako im se obezbede sigurni prostori za preispitivanje ovih konstrukata, postoji veća verovatnoća da će se internalizovati nove ideje kao podrška rodno ravnopravnom, zdravom i nenasilnom ponašanju.

„Budi muško” klubovi (BMK) osnovani su kao klubovi srednjoškolaca koji su na kreativan način angažovani u dizajniranju i sprovođenju kampanja socijalnih normi koje vode mladi. Članovima BMK-a je dozvoljeno da izgrađuju sebe i podstiču druge da budu bolji, pružajući bezbednu zonu za mlade ljude, gde nema osuda, gde se osporavaju mišljenja i gde se podstiče dijalog i samokritično razmišljanje. Pored toga, učestvuju u motivacionim aktivnostima kao što su filmske večeri, odlasci u pozorište i na koncerte, sportske utakmice, putovanja i susreti sa drugim mladim ljudima i razmjena iskustava sa njima kroz razne vrste omladinskih kampova i kampova za omladinske lidere.

1 Za više informacija o Inicijativi mladića pogledajte brošuru Programa ili posjetite <https://youngmeninitiative.net/en/>

* Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu i u skladu je sa Rezolucijom Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1244/1999 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

„Budi muško” klubovi uključuju i mladiće i devojke sa ciljem da za sve njih izgrade zdrav način života. Danas postoje 34 BMK-a u više od 30 gradova na Balkanu, koji okupljaju preko 2.600 mladića i devojaka.

Jedan od najvažnijih ciljeva CARE-a i partnerskih organizacija je uvođenje obrazovanja za životne vještine zasnovanog na Programu Y u zvanične nastavne planove i programe srednjih škola širom Balkana. Do sada je program implementiran u Albaniji, Bosni i Hercegovini (BiH), Hrvatskoj, Crnoj Gori, Kosovu* i Srbiji i dobio je zvaničnu akreditaciju u Hrvatskoj, Srbiji i Kosovu* od ministarstava obrazovanja. Ono što je najvažnije, u saradnji sa ministarstvima obrazovanja, program je postao obavezan u Hercegovačko-neretvanskom i Bosansko-podrinjskom kantonu u Bosni i Hercegovini, a razredne starešine dužni su da mu posvete četvrtinu časa odeljenske zajednice.

Od svog početka, YMI implemetiraju CARE i partnerske organizacije – omladinske NVO iz regiona. Tokom godina YMI partneri postali su resursni centri i najrelevantnije zainteresovane strane u vezi sa temama kao što su: uključivanje muškaraca i dečaka u prevenciju nasilja i promociju rodne ravnopravnosti. Glavni partneri CARE-a su: Status M iz Zagreba, Centar E8 iz Beograda, SMART Kolektiv iz Beograda, Asocijacija XY iz Sarajeva, Institut Perpetuum mobile iz Banjaluke, Youth Power/ Snaga mladih iz Mostara, Edukativni omladinski klub Sinergija iz Kosovske Mitrovice, SIT – Centar za savetovanje, socijalne usluge i istraživanje i YMCA iz Prištine i Centar Deluj za društvo iz Tirane.

Tokom prvih šest godina, YMI je podržavalo norveško Ministarstvo spoljnih poslova. U poslednjih sedam godina „Inicijativa mladića” dobila je podršku Austrijske razvojne kooperacije, Oak Fondacije i Švajcarske agencije za razvoj i saradnju za svoja dva projekta: Muškarci i dečaci kao partneri u promovisanju rodne ravnopravnosti i prevenciji ekstremizma i nasilja mladih na Balkanu koji je implementiran u regionu Balkana i Promovisanje zdravijih životnih stilova među mladima u Bosni i Hercegovini osporavanjem rodni stereotipa koji se implementira u BiH.

Osnovne informacije i metod

2. Osnovne informacije i metod

2.1. Kako je pandemija COVID-19 promenila društveni, obrazovni i svakodnevni život na Balkanu?

Prvi slučajevi COVID-19 zabeleženi su sporadično u zemljama regiona od sredine februara do početka marta 2020. U početnoj fazi epidemije slučajevi su, naizgled, bili dobro kontrolisani i većina zemalja je uvela razne epidemiološke mere kako bi sprečila širenje novog virusa među stanovništvom. Većina mera je ostala na snazi do kraja juna, a neke su ostale aktivne do kraja jula. Vlade i zdravstveni zvaničnici zemalja imali su svoj način kako da se nose sa pandemijom – neki delovi Bosne i Hercegovine, Kosova*, Albanije i Srbije odlučili su da slede strategiju zatvaranja i ograniče kretanje svojih građana, delimično ili u potpunosti. Kosovo, Srbija i Albanija sprovodili su policijski čas, pri čemu su delimično ili nisu nikako predvideli vreme za kupovinu u prodavnicama sa prehrambenom robom ili apotekama. Srbija je izdržala najduži policijski čas tokom uskršnjeg vikenda u aprilu – od petka do ponedeljka ujutru, cela zemlja je bila zaustavljena i ostala je u svojim domovima ili objektima.

Škole su prešle na učenje na daljinu i metode nastave putem interneta, što je podrazumevalo kućno obrazovanje, izolaciju i odvajanje od vršnjaka. Domovi su postali igrališta, noćni klubovi, učionice i sigurna (ili ne baš sigurna) mesta. Iako su se nastavnici i školsko osoblje brzo prilagodili promenjenim okolnostima, stres i strah od neizvesnosti prevladali su među omladinskom populacijom. Mentalno zdravlje, emocionalno blagostanje i stabilnost postali su najveća briga omladinskih radnika i prosvetnih radnika širom regiona. *Mere izolacije i fizičke distance postale su nova stvarnost, zajedno sa stresom i strahom od neizvesnosti.*

Kućno obrazovanje je takođe donelo različite vrste stresa, za koje ranije većina mladih nije znala – mnogi srednjoškolci izrazili su svoju zabrinutost zbog količine domaćih zadataka, zadataka koji su im dodeljeni i nedostatka slobodnog vremena, ključnog za njihovu emocionalnu dobrobit i lični razvoj. Preovlađujuća socijalna klima, ograničena sloboda kretanja i promenjena socijalizacija postaju nova svakodnevica za većinu mladih ljudi u regionu. Najveći izazov za sve koji su uključeni u rad sa mladima bio je smanjiti anksioznost, izraziti solidarnost i naučiti kako biti podrška bez fizičkog prisustva. Zbog toga su razvijene razne metodologije i razne tehnike za prevazilaženje ove prepreke.

Izbijanje COVID-19 otkrilo je nedostatke i slabe tačke društava na globalnom nivou, ne samo u regionu Zapadnog Balkana. Pored zdravstvenog sistema, na testiranje izdržljivosti stavljeni su i drugi delovi društva, zajedno sa obrazovnim sistemima u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Srbiji, Albaniji i Kosovu. Iako su obrazovni sistemi u zemljama u kojima se implementira projekat Inicijativa mladića različiti, pre izbijanja COVID-19 imali su bar jednu zajedničku stvar – oslanjali su se na tradicionalnu nastavnu metodologiju koja se polako menjala pod uticajem različitih faktora. Izbijanje COVID-19 ubrzalo je proces prelaska na onlajn nastavu, gurnulo školsko osoblje i učenike da prihvate nove pristupe, tehnike i onlajn platforme. Školski sistemi započeli su svoju transformaciju ka nečemu

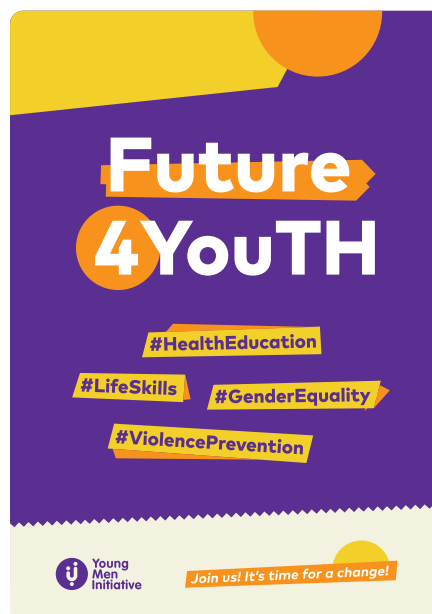
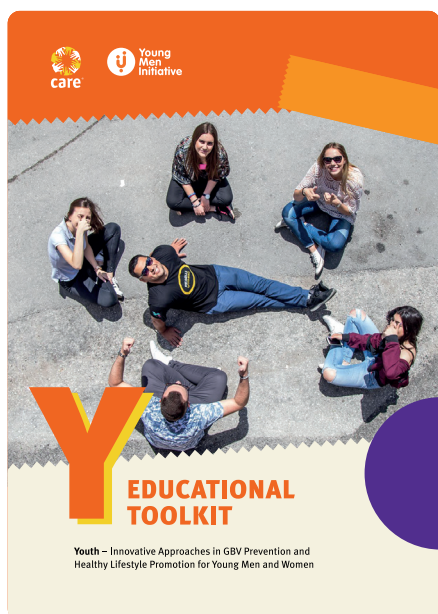
što se čini kao participativniji i adekvatniji, generacijski prilagođen način podučavanja i učenja, što ostavlja dovoljno prostora za dalja poboljšanja, intervencije i podsticanje.

Iako su bile fleksibilnije i otpornije, NVO su takođe morale da prilagode svoje aktivnosti. Napuštajući kontakt licem u lice koji se koristi u većini aktivnosti, NVO su morale da izmisle nove aktivnosti i istraže sve mogućnosti koje nudi onlajn stvarnost, kako bi ostale prisutne, relevantne i korisne za svoje korisnike. Mikro upravljanje i koordinacija projekata preselili su se u virtuelnu stvarnost i kolege i korisnici postali su avatari tokom dugih Zum ili Skajp poziva. Čitav proces koordinacije projekata prešao je iz kancelarija u dnevne sobe, brišući granice između posla i privatnog života. Najveći izazov bio je pružiti podršku u teškim vremenima, a istovremeno ostati siguran i produktivan, poštujući rokove, parametre i indikatore predviđene projektnim predlozima. U okviru projekta „Inicijativa mladića”, koordinatori, edukatori i članovi „Budi muško” kluba ne samo da su uspjeli da preoblikuju postojeće aktivnosti, već i da izmisle, osmisle i implementiraju potpuno nove, koristeći dobro poznatu metodologiju Programa Y i njen jedinstven, svež i inspirativan pristup.

2.2. Kako je YMI odgovorio na COVID-19 izazov

Bilo je planirano da YMI dostigne vrhunac svojih poduhvata na Balkanu 2020. godine. CARE i partneri planirali su *proces regionalnog širenja implementacije Programa Y* kako bi se uključilo više od 100 škola, pokretanje *nove kampanje* o prevenciji radikalizacije i ekstremizma na Balkanu i službeno pokretanje kampanje u zajednici *pokret Future4Youth* (Budućnost za mlade) za uvođenje obrazovanja o životnim vještinama u zvanični nastavni plan i program.

Međutim, pandemija COVID-19 postavila je izazove pred YMI na načine koje nismo mogli predvideti.

Delimični policijski čas, manja ograničenja kretanja i drugih građanskih sloboda, uključujući društvena i kulturna okupljanja i događaje, poremetili su redovne planove YMI-ja. S obzirom da su projektne aktivnosti uglavnom fokusirane na rad sa mladima u zajednicama i obrazovnim institucijama širom regiona, kriza COVID-19 je značajno uticala na implementaciju projekta.

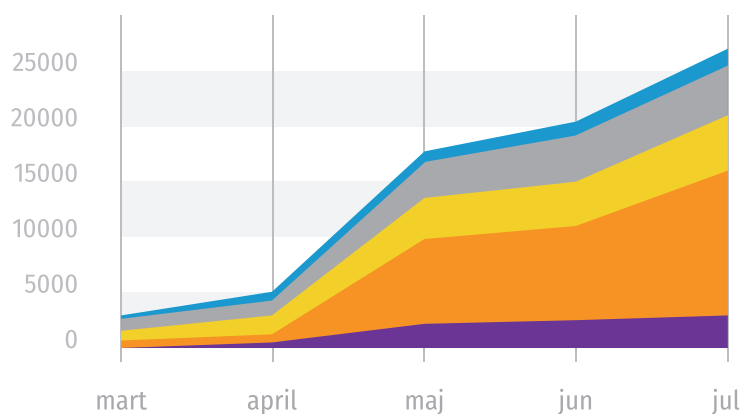
Od izbijanja COVID-19, CARE pažljivo prati situaciju u svim zemljama i zajednicama u kojima se projekat implementira kako bi se osigurala bezbednost i sigurnost osoblja, programa, partnerskih organizacija i korisnika CARE-a. CARE je koordinisao proces planiranja u vanrednim situacijama u martu 2020. godine, što je podrazumevalo hitne Skype pozive i razvoj planova na državnom i regionalnom nivou i razvoj mera za ublažavanje. Glavna svrha ovoga bila je da se omoguće brzi odgovori i prilagođavanje krizi koronavirusa. Plan je napravljen u skladu sa preporukama SZO i CARE International i razmotrio je dobrobit svih uključenih zainteresovanih strana i korisnika. CARE i partneri razvili su plan za vanredne situacije za COVID-19 za prva tri meseca. Nakon početna tri meseca strogog zatvaranja u svim zemljama, CARE i partneri uspeli su da pronađu inovativan, za mlade osmišljen, efikasan i delotvoran modus operandi, što je rezultiralo značajnim napretkom u svakoj od komponenti projekta, uprkos pandemiji COVID-19.

Digitalizacija aktivnosti bila je glavni fokus svih partnerskih organizacija, što se može smatrati nadogradnjom prethodnih digitalnih aktivnosti. Svi partneri stiču dovoljno digitalnih veština, uvećanih i pre pandemije, ali ulažu i dodatne napore u prilagođavanje i osmišljavanje onlajn aktivnosti kako bi svakodnevno bili u toku sa korisnicima. Glavni ishod procesa je taj što su partneri uspešno prilagodili glavne terenske aktivnosti internetskom okruženju, postižući izvanredne inovacije i uvodeći nove vrste aktivnosti.

U periodu mart–jul 2020. godine, tokom pandemije COVID-19, partneri su sproveli preko 600 aktivnosti sa 68.525 direktnih učesnika, od kojih su 90% bili mladi od 15 do 30 godina starosti.

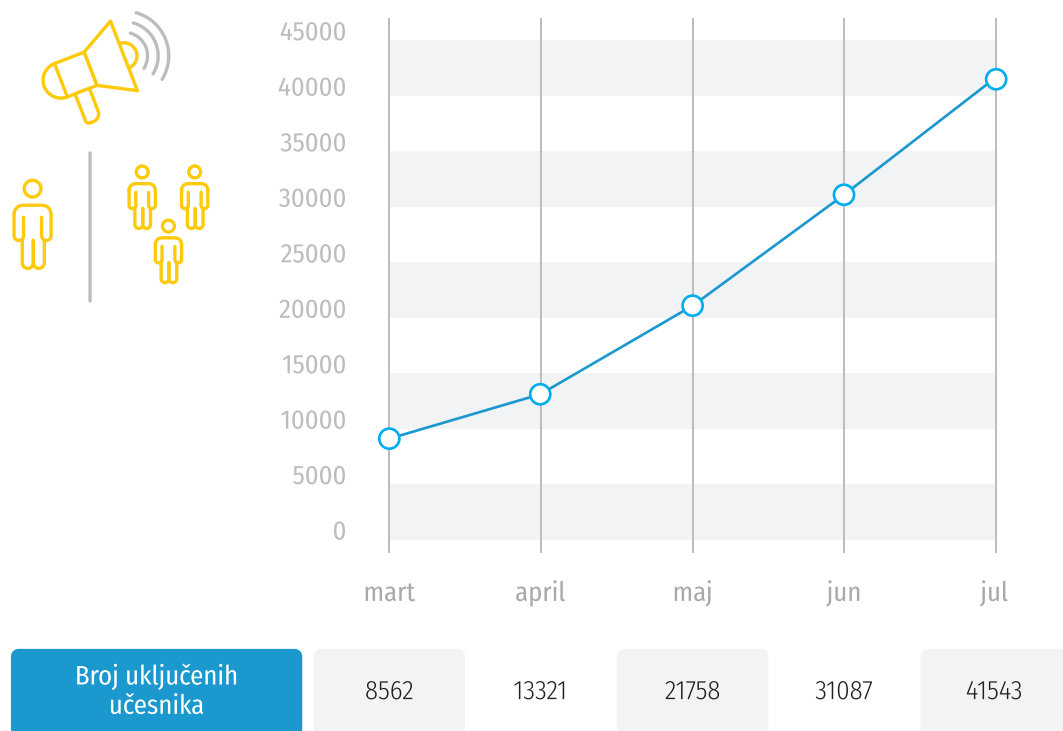
Učesnici digitalnog odgovora YMI-a na COVID-19 u periodu mart–jul 2020.

Psihološka podrška	121	648	959	1097	1314
Kvizovi, izazovi, itd.	1015	1813	2769	3162	4813
Podkasti	906	2075	3760	4328	5353
Događaji i sastanci	695	931	7684	8519	12511
Program Y radionice	41	469	2418	2892	2991

Tokom istog perioda, YMI je pojačao svoje onlajn prisustvo i implementirao kampanje socijalnih normi kako bi smanjio štetne stereotipe povezane sa rodom i kulturu nasilja među adolescentima. Ove kampanje su prilagođene situaciji pandemije COVID-19 i pružale su razne savete o tome kako održati fizičko i mentalno zdravlje i zaštititi se tokom pandemije.

Angažman YMI kampanja socijalnih normi tokom karantina 2020.

YMI je ponovo dokazao da je njegov pristup elastičan i prilagodljiv specifičnom kontekstu svake ciljne grupe. YMI je stvoren za mlade, kako bi odgovorio na potrebe mladih, ma gde se mladi nalazili. Izbijanje pandemije COVID-19 imalo je veliki uticaj na aktivnosti YMI-ja, ali YMI nije prestao sa svojim aktivnostima – umesto toga, YMI je dobio više prostora da postane inovativan, da preispita i koristi rešenja dizajnirana za mlade kako bi stvorio siguran prostor za naše učesnike.

2.3. Metod

U razvoju ove studije slučaja korištene su mešovite metode ili istraživanja za prikupljanje kvalitativnih ili kvantitativnih skupova podataka:

1. Desk pregled i analiza dokumenata: projektna dokumentacija, mesečni izveštaji partnera, planovi za nepredviđene situacije, vesti i zvanične veb-stranice nacionalnih vlasti povezane sa COVID-19 i relevantnim politikama zemalja, uključujući publikacije i dostupne medije;
2. Podaci iz upitnika o prilagođavanju YMI-jevih partnera na pandemiju COVID-19 (9);
3. Onlajn konsultacije sa svim partnerskim organizacijama na osnovu polustrukturiranog intervjua (10);
4. Analiza prikupljenih priča učesnika programa na osnovu podataka partnera (do 10).

Pored toga, kvantitativni podaci prikupljeni putem mesečnih tabela praćenja odgovora partnera YMI-ja na COVID-19 omogućili su sveobuhvatne analize i primenu metodologije triangulacije kako bi zabeležili proces prilagođavanja projekta pandemiji COVID-19.

Razlozi za izbor specifičnih metoda za prikupljanje podataka leže u samoj prirodi metoda: upitnik je presudan za analitičare da prikupe sve potrebne podatke kako bi stekli jasnu sliku o situaciji, imajući u vidu da se pandemija COVID-19 pojavila iznenada i da su se partneri morali prilagođavati situaciji i prilagođavati pristupe na mesečnom, pa i dnevnom nivou.

Na osnovu kvalitativnih i kvantitativnih podataka, autori su sproveli onlajn konsultacije (na osnovu polustrukturiranog intervjua) sa svim YMI-jevim partnerima kako bi prikupili dodatne informacije i videli međusobne odnose i sličnosti/razlike u razumevanju načina prilagođavanja i ublažavanja. Pored toga, prikupljene su onlajn konsultacije sa partnerima i priče učesnika programa kako bi se steklo sveobuhvatnije znanje o ukupnom uticaju COVID-19 na mlade ljude.

Digitalni odgovor YMI

3. Digitalni odgovor YMI

3.1 Budi muško klubovi

Jedan od najvažnijih stubova YMI projekta su „Budi muško” klubovi širom regiona. U 13 godina implementacije projekta, BMK su pokretački mehanizam koji pokreće projekat, jer su njegovi članovi angažovani kao vršnjački edukatori i uzori mladima u svojim zemljama.

Pandemija COVID-19 podsetila je CARE i partnerske organizacije na ogroman potencijal „Budi muško” klubova u regionu, koji su uspeli da okupe na dnevnom i nedeljnom nivou gotovo 1.000 mladih ljudi da učestvuju u njihovim aktivnostima i uspeli su brzo da se prilagode pandemiji COVID-19.

BMK-ovi nude siguran prostor kako oflajn tako i onlajn za mlade ljude da izraze svoja mišljenja, pronadu utehu i zabavu sa svojim vršnjacima i oslobode svoje potencijale, što je od velike važnosti tokom perioda COVID-19.

Svi BMK pružali su smernice, psihosocijalnu i vršnjačku podršku u suočavanju sa krizom. Mnoštvo različitih onlajn aktivnosti odvijalo se od marta 2020. godine, uključujući razvoj podkasta u Banjaluci i Beogradu, razvoj onlajn emisija, joga sesija, inovativna prilagođavanja uobičajenih kampanja COVID-19, onlajn kvizovi i igre za mlade, kao i onlajn edukativne radionice i brejnstorming o novim kampanjama. Članovi BMK-a predstavljaju ključni element u pitanjima izgradnje pokreta i zagovaraju u vezi sa prevencijom nasilja i promocijom rodne ravnopravnosti u ovoj inicijativi.

„Budi muško” klubovi (BMK) osnovani su kao klubovi srednjoškolaca koji se na kreativan način bave dizajniranjem i sprovođenjem kampanja socijalnih normi i drugim aktivnostima koje vode mladi. Članovima BMK-a je dozvoljeno da izgrađuju sebe i podstiču druge da budu bolji, pružajući bezbednu zonu za mlade ljude, gde nema osuda, gde se osporavaju mišljenja i gde se podstiče dijalog i samokritično razmišljanje. Pored toga, učestvuju u motivacionim aktivnostima kao što su filmske večeri, odlasci u pozorište i na koncerte, sportske utakmice, putovanja i susreti sa drugim mladim ljudima i razmena iskustava sa njima kroz razne vrste omladinskih kampova i kampova za omladinske lidere.

33

“Budi muško” kluba

30

gradova

2600

učesnika/ca

Trenutno postoje**33 BMK-a u 30 gradova****sa preko****2600 aktivnih članova/ica****koji rade onlajn****i u svojim zajednicama**Bez njih projekat YMI
ne bi bio moguć.

Tokom perioda mart–jul organizovano je stotinu onlajn sastanaka članova BMK-a, koji su poslužili kao osnova za sve aktivnosti YMI-ja.

BMK humanitarni odgovor

Biti čovek i pomagati drugima u nevolji su suštinske vrednosti volontera i članova BMK-a koji učestvuju u YMI-ju. U Kosovskoj Mitrovici je pet članova BMK-a svakodnevno učestvovalo u inicijativi za pomoć starijim osobama, koju je organizovao YMI partner Sinergija. Cilj je bio dostaviti lekove i namirnice starijim ljudima kojima je bila potrebna pomoć i koji su bili izloženi visokom riziku od infekcije COVID-19.

3.2. Onlajn radionice

U martu 2020. godine partneri su održali poslednje radionice u učionicama za školsku 2019/2020. godinu zbog ograničenja, koja su zbog COVID-19 nametnule vlade u svim zemljama. CARE i sve partnerske organizacije započeli su izradu planova izvođenja planiranih radionica u okviru Programa Y onlajn, koji su potom uključeni u njihove planove za nepredviđene situacije YMI-ja. Ideja je bila pokušati organizovati radionice sa 10–20 učenika po grupi iz ciljnih škola i dva vršnjačka edukatora, kako bi se ugledali na redovno školsko okruženje.

Posle mesec dana tehničke, bezbednosne i kadrovske pripreme i dobijanja dozvole od relevantnih škola i obrazovnih institucija, tri partnerske organizacije – SIT i YMCA sa Kosova i Act for Society (AFS) iz Albanije – uspele su da organizuju radionice sa mladima u skladu sa planom za nepredviđene situacije.

U Hrvatskoj je Status M uspeo da okupi grupu mladih Roma kako bi nastavili diskusije o rodnim normama, rodno zasnovanom nasilju i zdravim životnim stilovima na osnovu Programa Y. Sigurni onlajn prostor koji su stvorili okupio je mlade iz različitih delova Hrvatske u trenucima izolacije, pružajući im priliku da razgovaraju o svojim osećanjima, brigama i strahovima i pomažući im da izdrže ovu tešku situaciju. Tokom svakog sastanka, edukatori su ostavljali učesnicima dovoljno vremena da sa drugima podele kako provode vreme u izolaciji, da preporuče knjige, TV serije i filmove, pevaju i sviraju i tako pomažu jedni drugima da konstruktivno provode vreme.

Grupa sa kojom Status M implementira radionice inicijalno je imala 6–10 učesnika, ali uz mogućnost učešća u radionicama na daljinu, broj učesnika se povećao na 15. Radionice se održavaju jednom nedeljno na platformi Zum uz pomoć različitih aplikacija za onlajn prezentaciju i interakciju.

U Srbiji je Centar E8 pripremio radionice, ali školska administracija nije dobila dozvolu od ministarstva da im odobri pristup učenicima tokom zatvaranja, pa je Centar E8 poslao poziv svim mladim ljudima da se pridruže radionicama iz Programa Y. Odgovor je bio veći od očekivanog i 336 mladih ne samo iz Beograda, već iz čitavog regiona, učestvovalo je u 24 radionice iz Programa Y.

Kao alternativu radionicama Programa Y, partneri u BiH i Kosovskoj Mitrovici organizovali su prilagođene radionice za članove BMK-a kako bi razgovarali o mentalnom zdravlju, ljudskim pravima i učinili ih otpornijim na pandemiju COVID-19.

U Albaniji je AfS uspeo ne samo da implementira radionice Programa Y u ciljnoj školi, već i da dobije dozvolu za proširenje primene Programa Y na okrug Kruja i da dobije podršku za uključivanje dodatnih osam škola u školskoj 2020/2021. godini, što je najveći uspeh. Tokom perioda april–jun, treneri AfS-a i vršnjački edukatori radili su zajedno sa profesorima i pomagali im u izvođenju nastave organizujući radionice i pomažući učenicima.

151

onlajn radionica

39%

mladića

2991

učenika/ca

61%

devojaka

Tokom perioda april–jun, partnerske organizacije su implementirale 151 onlajn radionicu putem Zuma sa 2.991 učenikom (39% mladića, 61% devojaka) u Albaniji, Hrvatskoj, BiH, Kosovu* i Srbiji.

U zavisnosti od konteksta, partneri su na entuzijastičan i predan način pripremili radionice i započeli rad u onlajn okruženju. Za neke od njih je korišćenje onlajn platformi i izmišljanje kreativnih pristupa za motivisanje mladih na početku predstavljalo izazov, ali uspeali su da se edukuju uz pomoć svojih vršnjaka-kolega ili čak članova „Budi muško” kluba.

Korišćenjem inovativnih pristupa, tehnologija i platformi, partneri su uspeali da smanje stres i podrže svoje korisnike u ovim promenjenim okolnostima. YMI radionice su brzo nastavile svoj kurs u „novo normalnosti” koju je izazvao COVID-19 i pokazale su svoju otpornost na krize i promene.

3.3. Podkasti

Podkasti su jedan od najinovativnijih načina za pružanje informativnog, kreativnog i korisnog sadržaja i za dopiranje do publike. To je bila logika i za podkasta koji su korišteni kao deo YMI-ovih prilagođavanja COVID-19 krizi. Podkasti su se pojavili kao odgovarajuće rešenje za suočavanje sa zatvaranjem i izazvanim stresom. S obzirom na to da se sve odvija onlajn, YMI timovi su znali da njihov sadržaj treba da bude jedinstven i poseban. Kriterijumi za relevantnost podkasta bili su prilično strogi – morao je da odgovori na posebne potrebe mladih tokom pandemije bez pandemije u fokusu; morao je biti zabavan, zasnovan na YMI-ju, informativan i, što je najvažnije, morao je biti autentičan kako bi se doprelo do naše ciljne grupe.

Ideja je bila da odvрати pažnju YMI publike i uveri ih da će se život nastaviti, uprkos izolaciji, podsećajući ih na njihova sretna mesta i omiljenu muziku, i na taj način im donese radost i smirenje tokom ovih teških vremena.

29

podkasta

5.353

mladih

200.000

korisnika preko društvenih mreža

Tokom perioda april–jul, partneri su proizveli 29 podkasta koje je slušalo 5.353 mladih, a preko društvenih mreža uspeali su dopreti do više od 200.000 korisnika.

U Beogradu je Centar E8 razvio svoj podcast MLADOST početkom aprila, dve nedelje nakon uvođenja zvaničnih mera zatvaranja i vanrednog stanja. Članovi osoblja želeli su da ponude koristan mehanizam za suočavanje sa krizom, da stvore edukativni sadržaj dizajniran za mlade koji će ih uključiti u podršku YMI pokretu, zdravim životnim stilovima, prevenciji nasilja i rodnoj ravnopravnosti. Podcasti su na kraju došli do još šire publike. Gosti podcasta bili su označeni kao „superheroji”, tj. uzori mladih – aktivisti, novinari, umetnici i idoli mladih iz Srbije ili regiona. Zamoljeni su da odaberu posebnu sliku koja predstavlja njihovo sretno mesto i puštaju svoju omiljenu muziku u emisiji.

Podcast Patlidžani u pidžami razvijen je i proizveden u Hrvatskoj kao prostor za niz zabavnih i iskrenih rasprava o pitanjima koja su u današnje vreme krize važna za mlade ljude. Mladi volonteri Statusa M identifikuju važne teme povezane sa rodnom ravnopravnošću, mentalnim zdravljem, nasiljem i drugim pitanjima koja utiču na život mladih tokom zatvaranja. Njima se pridružuju stručnjaci koji nude zanimljive stavove i savete u vezi sa pitanjima kao što su socijalno distanciranje, pornografija, pravična podela poslova, nega ili porast nasilja u porodici.

YMI partneri su tokom zatvaranja i vanrednog stanja kreirali podcaste koji imaju ogroman potencijal da prerastu okolnosti u kojima su stvoreni. Štaviše, nastaviće sa kreiranjem podcasta u budućnosti. Podcasti su poboljšali vidljivost YMI-ovih aktivnosti, uspostavili vezu sa drugim akterima na javnoj sceni, pokazali relevantnost i kapacitete za prilagođavanje YMI partnera i doneli novu dimenziju u projekat. Konačno, kreiranje podcasta pomoglo je partnerima da steknu i poboljšaju tehničke veštine neophodne za onlajn svet u kojem trenutno živimo.

3.4. Izazovi, kvizovi i zagonetke na društvenim mrežama

Da bi mladi korisnici ostali aktivni, sve partnerske organizacije planirale su onlajn aktivnosti za mlade da na zabavan način nude onlajn obrazovne sadržaje. Svi partneri su istražili dodatne aplikacije i društvene mreže koje se mogu koristiti za pružanje onlajn sadržaja koji se odnosi na promociju rodne ravnopravnosti, nenasilja i zdravih životnih stilova.

U periodu mart–jul, sve partnerske organizacije su koristile Instagram i Fejsbuk priče, druge aplikacije poput Mentimetra (Mentimeter), Kahua (Kahoot!), Četbota (Chatbot), kao i Jutjub kanale, i realizovale su 17 kvizova i sličnih igara u kojima je direktno učestvovalo 4.813 korisnika, a do preko 500.000 korisnika se doprelo putem društvenih mreža.

SMART kolektiv, partnerska organizacija iz Beograda zadužena za razvoj YMI kampanje, prilagodila je materijal kampanje „Jesi OK?“ za COVID-19. Jedna od zajedničkih regionalnih YMI aktivnosti bio je #BMK memorije Instagram izazov, gde su članovi BMK-a objavili na Instagramu svoje fotografije sa prethodnih YMI aktivnosti.

Na Kosovu, „Budi muško“ klub organizovao je kviz putem Kahu platforme za diskusiju o govoru mržnje kao pokretaču ekstremizma i nasilja među mladima. Kviz je zasnovan na YMI-jevoj kampanji protiv ekstremizma i nasilja „UKLJUČI znanje, ISKLJUČI mržnju“ i sastojao se od 10 pitanja. Na desetine članova BMK-a učestvovalo je onlajn putem Zuma i Kahu platformi, a tri najbolja člana BMK-a kao nagradu dobili su knjige u vezi sa pozitivnim razmišljanjem, otvorenim razgovorom i mirnim rešavanjem sukoba.

Centar E8 osmislio je onlajn kviz „golub Mirko i golubica Marina“ koji se odnosi na kampanju „UKLJUČI znanje, ISKLJUČI mržnju“ protiv radikalizacije i nasilja među mladima. Kviz je započeo 25. maja, koristeći platformu Menibot (Manybot) povezanu sa Fejsbuk Mesindžerom, a sastojao se od 10 pitanja koja su praćena objašnjenjima i edukativnim sadržajem. Kviz je trajao deset dana zaredom, a završilo ga je 600 mladih iz Srbije i regiona. Golub Mirko i golubica Marina nagradili su učesnike nasumičnim odabirom deset ljudi svakog dana na Instagramu uživo, koji su zatim dobili YMI promotivni materijal poput ruksaka, kapa i slušalica. Kviz i Instagram priče uživo dobile su veliki publicitet i doprelo se do preko 200.000 putem društvenih mreža.

Perpetuum mobile je zajedno sa članovima BMK-a kreirao dva Instagram izazova kako bi išao u korak sa mladima. U martu je izazov bio da mladi ljudi nominuju svoje vršnjake da preporuče knjigu i film za gledanje u izolaciji i da napišu kratak opis knjige i filma. Istovremeno, šire poruku #stayathome kako bi mladim ljudima poručili da je neophodno slediti pravila u njihovoj trenutnoj situaciji i ostati kod kuće – ali ne sami! Aprilski izazov bio je fokusiran na kvizove, zagonetke i ukrštene reči koji su objavljivani na Instagram storiju kako bi razgovarali o zdravom životnim stilovima. Pored toga, razvili su Fejsbuk okvir za fotografije, kao i stikere za Vajber i Vocab za širenje poruka YMI projekta.

3.5. Onlajn događaji

Sve partnerske organizacije navele su onlajn događaje kao jedno od glavnih prilagođavanja COVID-19 pandemiji. Da bi stupili u interakciju sa korisnicima, prebacili su planirane događaje na onlajn režim, uglavnom koristeći Zum ili slične platforme. Ovo nije bila novina za projekat, jer su YMI partneri mesečno održavali onlajn sastanke i deo su evropskih i globalnih mreža koje se oslanjaju na onlajn sastanke. Partneri su se brzo prilagodili, a glavni izazov bio je angažovanje profesora i zainteresovanih strana u institucijama da prisustvuju, jer su bili opterećeni uspostavljanjem onlajn nastave i drugim sličnim aktivnostima tokom potpunog zatvaranja. Tokom perioda mart-jul, partneri su učestvovali i organizovali 248 onlajn sastanaka od kojih je 36 bilo u obliku onlajn konferencija ili vebinara koji su okupili 12.511 učesnika.

Kao odgovor na COVID-19 pandemiju, 30. juna 2020. Centar E8 je organizovao 24-satnu globalnu konferenciju MAN2020 posvećenu izgradnji YMI pokreta. Ove godine je MAN konferencija proslavila svoju desetu godišnjicu i okupila stručnjake i praktičare iz celog sveta. Program se sastojao od onlajn vebinara, glavnih govora, audio-vizuelnih predstava, virtuelnih i filmskih projekcija, kao i izrada grafiti povezanih sa rodnom ravnopravnošću i maskulinitetom. Ove godine, 4.121 osoba iz celog sveta učestvovala je kao publika na jednom ili nekoliko panela.

Uz onlajn debate o zdravom načinu života tokom karantina!

U Banjaluci je Perpetuum mobile pokrenuo onlajn debate sa učenicima banjalučkih srednjih škola kako bi mladima omogućio da izraze svoje stavove, neguju kulturu dijaloga i nenasilne komunikacije, kao i da pronađu rešenja za prepoznata pitanja i probleme mladih. Glavne teme debate izvedene su iz Programa Y i obuhvatale su:

- Javno zdravstvo je bolje od privatnog
- Emocionalna uznemirenost čoveka dovodi do njegove negativne percepcije u društvu
- Mediji su odgovorni za poremećaje ishrane mladih
- Svi ljudi bi trebalo da budu vegetarijanci
- Nasilje je češće u siromašnim oblastima

Joga za čišćenje duha i tela!

SIT i YMCA sa Kosova* organizovali su onlajn joga vežbe za 529 učesnika sa Kosova i iz regiona sa profesionalnim nastavnicima i instruktorima joge, kao odgovor na nizak nivo fizičkih aktivnosti mladih tokom karantina. Joga sesije su bile veoma popularni i inspirativni događaji koji su okupili ne samo članove BMK-a i druge redovne korisnike, već i druge učesnike do kojih redovni događaji u ciljnim gradovima verovatno ne bi dopreli.

„Pričaonica” – emisija uživo „Budi muško” kluba i Fakat cura Sarajevo

Emisiju su osmislili članovi BMK-a iz Asocijacije XY kako bi mladima pružili zabavni i obrazovni sadržaj na Instagramu. Pričaonica se emitovala svakog petka sa početkom u 19 sati, sa domaćinom iz BMK-a koji je vodio opušteno razgovore sa svojim gostima, uzorima iz lokalne zajednice, sa kojima je razgovarao o trenutnim trendovima mladih i nudeći inovativne perspektive za promociju rodne ravnopravnosti, zdravih životnih stilova i nenasilja tokom pandemije.

3.6. Izrada video materijala za angažovanje mladih

Mladi stalno koriste video-snimke i društvene medije, a kako je mladost pokretačka snaga za promene u YMI-ju, u najboljem je interesu YMI-ja da bude prisutan onlajn. YMI sa svojim partnerima i BMK-ima imaju različite komunikacione alate za dopiranje do mladih širom Balkana. Kroz snimljene video materijale mnogo je lakše doći do većeg broja mladih, sledeći CARE-ovu/ YMI-jevu ideju da nijedna mlada osoba ne sme biti izostavljena. Izrada video-zapisa je redovna aktivnost YMI-ja i tokom godina je proizvedeno stotine različitih video-zapisa. Međutim, otkako je započela COVID-19 pandemija, partneri ulažu više napora u stvaranje video-snimaka sa mladima koji su uzori svojim vršnjacima, kako bi podržali mlade u karantinu.

Tokom ovog perioda, YMI je kreirao brojne video-snimke koji se bave socijalnim temama poput prevencije rodno zasnovanog nasilja i svih vrsta nasilja, ekstremizma i radikalizacije, omladinskog rada i slično, a svaki video ima poruku koja cilja ne samo mlade već i zajednice u celini. Tokom COVID-19, produkcija video-zapisa predstavlja najbolji alat za YMI da prenese poruke mladima kako bi mogli ostati pozitivnog duha tokom izolacije, a takođe je i sredstvo za davanje preporuka o tome kako se nositi sa ovom situacijom. Neki od kreiranih video-snimaka uključuju video o YMI-ju, mentalno zdravlje i COVID-19, sedam BMK podkasta i sedam obrazovnih video-zapisa o Programu Y kreiranih od strane PM-a, kreativne ideje članova BMK-a u Tirani u izolaciji, 24 video-zapisa Centra E8 u vezi sa onlajn iskustvom sa radionica Programa Y, motivacioni video članova BMK-a, obeležavanje Dana prijateljstva i Dana veština mladih u Prištini, i još mnogo toga.

Obrazovni video-zapisi Programa Y za društvene mreže

U Mostaru, BMK članovi organizacije Youth Power/Snaga mladih kreirali su 12 obrazovnih video-zapisa sa 12 tema iz Programa Y. Cilj video-zapisa je edukacija mladih o rodnoj ravnopravnosti, zdravim životnim stilovima i nenasilju, i isticanje ključnih poruka edukativnih radionica. Obrazovni video-snimci su kreirani u obliku skica i crteža, svaki u trajanju od 1 do 2 minuta. Naratori u video-snimcima su bili vršnjački edukatori iz ciljnih srednjih škola i članovi BMK-a Mostar koji su izrazili želju da učestvuju u kreiranju ovih video-zapisa.

Naracija u video-zapisima je na lokalnom jeziku, sa engleskim titlovima, i objavljeni su na Fejsbuk i Instagram stranicama Youth Power i BMK.

3.7. Psihološka podrška

Nesigurnost izazvana pandemijom koronavirusa imala je snažan uticaj na mentalno zdravlje, što je od velike važnosti za adolescente i njihovu transformaciju iz detinjstva u odraslo doba. Mentalno

zdravlje je bila jedna od ključnih tema YMI programa i sve partnerske organizacije uložile su dodatne napore da zadovolje potrebe članova BMK-a, ciljnih mladih ljudi i zajednica.

Širom regiona, svi BMK-ovi pružali su smernice i vršnjačku podršku u suočavanju sa krizom, održavajući sesije joge, onlajn sesije sa psiholozima i uvodeći onlajn sesije savetovanja u nekim zemljama. Dalje, partnerske organizacije Asocijacija XY i SIT poboljšale su svoje redovne aktivnosti u vezi sa psihosocijalnom podrškom mladim ljudima i roditeljima od marta 2020. godine i uspostavile dodatne telefonske linije, angažovale stručnjake psihologe i više se fokusirale na mentalno zdravlje korisnika.

Ukupno 1.314 mladih i odraslih dobilo je vršnjačku ili profesionalnu podršku tokom perioda mart-maj direktno od partnerskih organizacija.

Nismo sami!

Član BMK Mostar organizovao je radionice o mentalnom zdravlju sa psihologom i kreirao set grafika o očuvanju mentalnog zdravlja i brizi o mentalnom zdravlju tokom pandemije koronavirusa i izolacije. Predstavljeno je 20 saveta u obliku pet grafika i članaka koji su deljeni na društvenim mrežama. Ključne poruke koje su se delile u okviru ove kampanje bile su: Nismo sami! Nismo ni bespomoćni, osim ako ne odlučimo da budemo bespomoćni, jer, šta god nas zadesi, imamo mogućnost da se izvučemo iz te situacije.

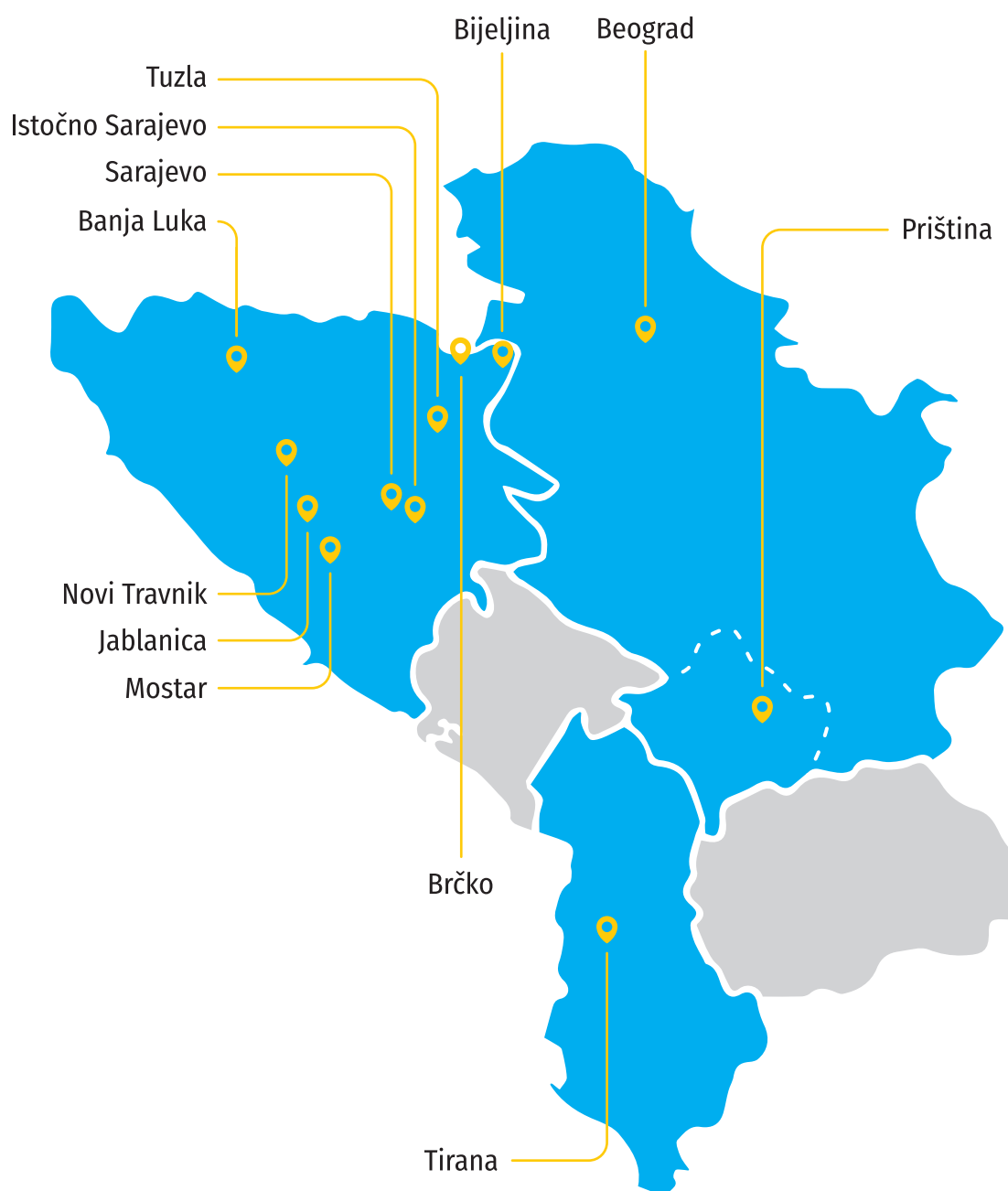
Partnerska organizacija na Kosovu, SIT, pridaje veliki značaj mentalnom zdravlju i pružanju usluga za pomoć mladima u nevolji. S obzirom na njihovo iskustvo u pružanju psihosocijalne podrške, uključujući interne stručnjake, otvorili su telefonsku liniju za pomoć ljudima koji prolaze kroz teška vremena i/ili doživljavaju nasilje. Uvedena su onlajn savetovanja i telefonske linije sa dva psihologa, a oko 20 redovnih korisnika zatražilo je pomoć. Koristili su sva dostupna sredstva komunikacije (društvene mreže, Vocab, Vajber, Mesindžer, kao i telefonske pozive i imejl). Neka od njihovih glavnih pitanja su: sprečavanje besa, borba sa usamljenošću, suočavanje sa životom u karantinu i nedostatak redovne škole i radnog okruženja.

Roditeljski savetnik u vreme koronavirusa

Tokom posljednje tri godine, Asocijacija XY uspešno implementira „XY Roditeljski savetnik” kako bi pružila informacije i podršku roditeljima tinejdžera i dece svih uzrasta putem digitalnih platformi. Na početku epidemije COVID-19 istaknute su aktivnosti u okviru Roditeljskog savetnika i platforma je počela da nudi savete koji ističu očuvanje mentalnog zdravlja tokom zatvaranja, organizaciju i pronalaženje načina za ispunjavanje obaveza, ali i kreativna rešenja za decu, tinejdžere i roditelje u vezi sa učenjem i slobodnim aktivnostima. Pored toga, usluge psihosocijalnog savetovanja Asocijacije XY bile su dostupne onlajn i mladima i njihovim roditeljima, što je promovisano tokom i nakon kampanje.

3.8. Završna evaluacija

Planirano je da se završna procena implementacije Programa Y u ciljnim školama sprovede na kraju školske 2019/2020. godine u srednjim školama metodom olovka-papir. Međutim, zatvaranje zbog pandemije COVID-19 stavilo je pred CARE i partnere izazov da pronađu nova sredstva za implementaciju. Direktori škola, profesori i drugo školsko osoblje bili su veoma posvećeni i zajedno sa CARE-om i partnerskim organizacijama sarađivali na pronalaženju onlajn rešenja i angažovanju učenika da popune upitnike. Sa određenim kašnjenjima, završna procena je uspešno sprovedena u svim ciljnim školama koristeći Gugl upitnike, Gugl učionice i druge platforme koje škole koriste.

Završna procena ispitivala je efekte projektnih aktivnosti na stavove o rodnim odnosima, zdravlju mladića i devojaka uključujući mentalno zdravlje, upotrebi psihoaktivnih supstanci, znanju o seksualnom i reproduktivnom zdravlju i iskustvu mladih ljudi koji su doživeli i počinili nasilje. ***U završnom istraživanju, anketu je popunilo 1.895 učesnika (853 mladića i 1.042 devojke) iz svih projektnih ciljnih škola u kojima je sprovedena intervencija.***

U završnom istraživanju, broj ispitanika bio je 40% manji zbog pandemije koja je rezultirala zatvaranjem škola, pri čemu najmanje 20% učenika nije imalo pristup internetu.

Preporuke i nalazi završne procene pokazali su pozitivne rezultate projektne intervencije i doprinosa CARE-a i partnera i to promenama školskog okruženja i obrazovanjem novih generacija mladih na Balkanu o zdravijim životnim stilovima, poštovanju rodne ravnopravnosti i nenasilnom ponašanju, što nas podstiče da nastavimo sa ovim naporima, čak i tokom pandemije koronavirusa.

3.9. Kampanje socijalnih normi i COVID-19

Kampanje na društvenim mrežama nisu novost u YMI projektu – svaki partner osmišljava svoj način za implementaciju aktivnosti i svaki partner sledi regionalne smernice YMI kampanje prilagođavajući ih specifičnom kontekstu. Upotreba alata i platformi za društvene medije prisutna je od početka projekta, ali u ovim konkretnim okolnostima partneri su imali ozbiljniji zadatak – da prilagode svoje kampanje COVID-19 situaciji, da idu u korak s vremenom i budu relevantni, i naravno, da nastave sa svim važnim aktivnostima.

Tokom pandemije, kada su svi počeli da rade i implementiraju aktivnosti putem interneta, partneri su gotovo odmah počeli da prate taj način rada, tematski podelivši kampanje u različite kategorije:

Kampanja vezana za COVID-19 koja je korištena u cilju promovisanja mera bezbednosti i fizičkog zdravlja. Ovakve aktivnosti koristile su platforme društvenih medija kao što su Instagram, Tviter i Fejsbuk kako bi prenele važne poruke o pranju ruku, održavanju distance i nošenju maski za lice. Organizacije Youth Power iz Mostara, AfS iz Tirane i YMCA zajedno sa SIT-om sa Kosova, promovisali su mere bezbednosti fotografijama svojih dobrovoljaca koji nose ličnu zaštitnu opremu (LZO).

Kampanje Programa Y prilagođene COVID 19 kreirane su od postojećeg sadržaja Programa Y koji je prilagođen da odgovori na COVID-19 krizu. Ove kampanje su implementirali Asocijacija XY iz Sarajeva, „Budi muško” klub iz Sarajeva, Perpetuum mobile iz Banja Luke, Youth Power iz Mostara i Status M, kreiranjem edukativnih karata koje dekonstruišu rodne uloge i očekivanja u krizi.

Društvene kampanje osmišljene da podsete javnost na povećan broj **slučajeva nasilja** zbog dugotrajne izolacije, zatvaranja i većeg nivoa stresa. Ovakve kampanje implementirali su Asocijacija XY iz Sarajeva, AfS iz Tirane i SIT iz Prištine, baveći se problemima nasilja u porodici i bezbednosti žena i devojaka tokom pandemije.

Kampanje povezane sa mentalnim zdravljem osmišljene su kako bi naglasile važnost mentalnog zdravlja u vremenu kada je svima najveća briga fizičko zdravlje. Promocija zdravih životnih stilova takođe je bila veliki deo ovih kampanja, što je poslužilo kao podsetnik da zloupotreba alkohola i supstanci neće doneti radost i ublažiti stres. Inovativni pristupi došli su iz „Budi muško” kluba iz Sarajeva, Youth Powera, Centra E8 i Perpetuum mobilea.

Partneri su putem društvenih mreža delili video materijale, animacije, fotografije i uputstva o tome kako zaštititi sebe i druge, kao i važna mesta za traženje podrške i pomoći. Ova vrsta sadržaja korišćena je za podizanje svesti o važnim temama koje su mogle biti zanemarene tokom vanrednog stanja. Društveni mediji imaju ogroman uticaj na mlade, pa su YMI partneri pojačali svoje onlajn prisustvo kako bi širili važne poruke.

**Niko nije sam, čak i u ovim vanrednim
i zbunjujućim vremenima.**

**Stres i izolacija nisu opravdanje za nasilje,
i konačno, mentalno zdravlje je jednako važno
kao i fizičko zdravlje.**

Tokom perioda mart–jul, partneri su organizovali 57 onlajn kampanja koje su direktno uključile **41,543 učesnika**. Od ovog broja, **8145** ljudi bilo je angažovano u posebno prilagođenim kampanjama koje su kreirali partneri za slanje snažnih poruka povezanih sa #StayatHome (#ostanikodkuće) i merama za prevenciju COVID-19 i kreirali promotivni materijal kao što su maske.

COVID-19 pandemija motivisala je CARE i partnere da koriste sve prethodne kampanje i prilagode ih trenutnoj situaciji, pa su svi partneri koristili prethodne „Jesi OK?“ i „Reaguj ljudski“ kampanje za diskusiju o mentalnom zdravlju, položaju mladih tokom karantina i za podizanje svesti o porodičnom nasilju i rodno zasnovanom nasilju, kao i za pomoć mladim ljudima da se suoče sa krizom.

Pod koordinacijom SMART Kolektiva, svi partneri su zajedno radili na pronalaženju načina da podrže mlade ljude i zajednice tokom krize. Pored toga, kampanje socijalnih normi pružale su mogućnost za prilagođavanje trenutnim okolnostima izazvanim COVID-19 pandemijom i dopiranje do ciljnih korisnika. YMI je koristio posljednju razvijenu kampanju „UKLJUČI znanje, ISKLJUČI mržnju“ da pomogne i podrži mlade ljude u samoizolaciji tokom ovog doba globalne krize. Glavna ideja koja je stajala iza kampanje bila je promocija prosocijalnog ponašanja među mladima u srednjim školama (uzrasta od 14 do 20 godina) postavljanjem primjera lepog ponašanja i rušenjem stereotipa koji uzrokuju ekstremne stavove, odvrćajući tako mlade od rizičnog ili ekstremnog ponašanja.

**Zaključci
i naučene
lekcije**

4. Zaključci i naučene lekcije

Izbijanje pandemije COVID-19 imalo je ogroman uticaj na aktivnosti YMI-ja, budući da su sve ciljne zemlje projekta bile u potpunosti zatvorene u periodu od marta do maja, a većina je trenutno pod merama bezbednosti i prevencije, koje uključuju delimični policijski čas, manja ograničenja kretanja i drugih građanskih sloboda, uključujući društvena i kulturna okupljanja i događaje. Uzimajući u obzir da su projektne aktivnosti uglavnom fokusirane na rad sa mladima u zajednicama i obrazovnim institucijama širom regiona, kriza COVID-19 je značajno uticala na implementaciju projekta.

YMI je ponovo dokazao da je njegov pristup elastičan i prilagodljiv datom kontekstu. YMI je stvoren za mlade, kako bi odgovorio na potrebe mladih, ma gde se mladi nalazili. Kao što je već pomenuto, iako je izbijanje pandemije COVID-19 značajno uticalo na projektne aktivnosti, nije ih zaustavilo. Suprotno tome, inspirisalo je mlade ljude i partnere da postanu inovativni, da preispitaju i koriste rešenja dizajnirana za mlade kako bi stvorili siguran prostor za naše učesnike.

Kolektivno iskustvo YMI-ja, predstavljeno u ovoj studiji slučaja, dovodi do zaključka da je YMI vrlo otporan na krize i vođen motom – raditi sa mladima i za mlade u svim vremenima.

U nastavku slede ključne naučene lekcije koje bi se, nadamo se, mogle primeniti u drugim kontekstima ili sličnim vrstama krize u budućnosti:

Zaključci:

- Digitalizacija aktivnosti koja se dogodila bila je nadogradnja i proširenje prethodnog digitalnog rada. Brza adaptacija je omogućena zahvaljujući CARE-ovoj dugogodišnjoj podršci i ulaganju u tehničke kapacitete i kreativne napore partnera;
- Svi partneri su tokom godina uspostavili čvrste, pouzdane odnose sa glavnim zainteresovanim stranama, pre svega sa mladima kao ciljnom grupom projekta. Znanje i razumevanje ključnih problema partnera omogućilo im je da na adekvatan način odgovore na potrebe mladih uvođenjem inovativnih onlajn aktivnosti koje su se pokazale izuzetno uspešnim;
- Očekivanja su postavljena nisko, ali CARE i partneri hrabro su ušli na neistraženu teritoriju u smislu testiranja pristupa koji najbolje funkcionišu i koji su zahtevali visok nivo fleksibilnosti i „razmišljanja u hodu”.

Naučene lekcije: onlajn svet

- Stalna komunikacija i fleksibilnost između CARE-a i partnera doneli su prostor za inovacije kroz participativni pristup;

- Onlajn radionice i druge aktivnosti ne mogu se smatrati dugoročnim rešenjima kada je reč o promeni stavova i ponašanja mladih putem YMI metodologije, već kao uspešan dodatak terenskom radu u školskom okruženju. Treba razviti nove sistematske smernice za onlajn modalitete rada sa mladima;
- Sprovođenje onlajn evaluacija treba smatrati sekundarnim rešenjem, jer nema dokaza da ono može u potpunosti zameniti terenske evaluacije;
- Onlajn sredstva komunikacije štede troškove organizacije događaja na terenu i omogućavaju dopiranje do većeg broja učesnika iz različitih zajednica i zemalja;
- Najveći teret onlajn adaptacije snosili su osoblje YMI projekta i članovi BMK-a u pogledu adaptacije, kreiranja sadržaja i implementacije, što treba uzeti u obzir u budućem planiranju i budžetiranju;
- Nakon svake intenzivne primene onlajn aktivnosti, u trajanju od 3 do 4 nedelje, oseća se zasićenost među korisnicima kao i osobljem koje implementira projekat, pa treba pažljivo planirati kako bi se izbegao rizik od sagorevanja i ukupne iscrpljenosti. Isti intenzitet nije nešto što bi trebalo redovno očekivati;
- Onlajn aktivnosti donele su veće onlajn prisustvo i vidljivost projekta i aktivnosti partnera.

Naučene lekcije: kontekst i institucionalni kapaciteti

- U krizi, institucije imaju tendenciju da se još više zatvore i fokusiraju samo na glavne prioritete koji utiču na ukupne planove implementacije projekta; postojeći modeli rada u školama nisu prilagođeni upotrebi na internetu i implementacija je bila uspešna tamo gde su direktori škola, profesori i ministarstva iskoristili priliku za inovacije tokom krize i uveli modele rada vođene mladima;
- Pored uputstava za mikroorganizaciju u radionicama, brošure i tehnike podučavanja nisu u skladu sa novim formatom nastave, što bi trebalo razmotriti u budućnosti;
- Neophodno je mladim ljudima dati više prostora i mogućnosti da izraze svoju kreativnost i ideje i smatrati ih ključnim akterima u razvoju novih onlajn alata i digitalnih rešenja;
- Dopiranje do mladih u centrima za maloletnike i mladih slabijeg ekonomskog statusa koji nisu imali pristup internetu tokom zatvaranja bilo je nemoguće, pa su marginalizovane grupe bile još marginalizovane u krizi.

YMI partnerske organizacije pokazale su se kao pouzdani partneri obrazovnim sistemima i zaposlenima u školama pri čemu su pružili svoju stručnost i pomogli profesorima da efikasno odgovore na potrebe mladih tokom pandemije koronavirusa.

Partnerske organizacije

Centar Deluj za društvo (ACT for SOCIETY)

Tirana, Albanija

www.actforsocietycenter.org

Asocijacija XY

Sarajevo, Bosna i Hercegovina

www.asocijacijaxy.org

Center E8

Beograd, Srbija

www.e8.org.rs

Centar za savetovanje, socijalne usluge i istraživanje – SIT

Priština, Kosovo*

www.sit-ks.org

YMCA na Kosovu

Priština, Kosovo*

www.ymcacosovo.com

Perpetuum Mobile

Banja Luka, Bosna i Hercegovina

 www.pm.rs.ba

SMART Kolektiv

Beograd, Srbija

 smartkolektiv.org

Status M

Zagreb, Hrvatska

 www.status-m.hr

Snaga mladih (Youth Power)

Mostar, Bosna i Hercegovina

 www.youth-power.org

Omladinski edukativni klub - Sinergija

Kosovska Mitrovica, Kosovo*

 www.oek-sinergija.org

Kontakt:

 www.youngmeninitiative.net

Kancelarije CARE International na Balkanu:

 Hasana Kaimije 11
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

 +387 33 536 790

 care@care.ba

 Aleja Svetog Save 7a
78000 Banja Luka
Bosna i Hercegovina

 +387 51 258 200

 spetkovic@care.ba

 Kneza Viseslava 88
11000 Beograd
Srbija

 +381 11 7706 696

 emilenkovic@care.rs

 Gazmend Zajmi 21
10 000 Priština
Kosovo*

 +381 (0) 38 224 779; 222 435

 care.kosovo@care.org

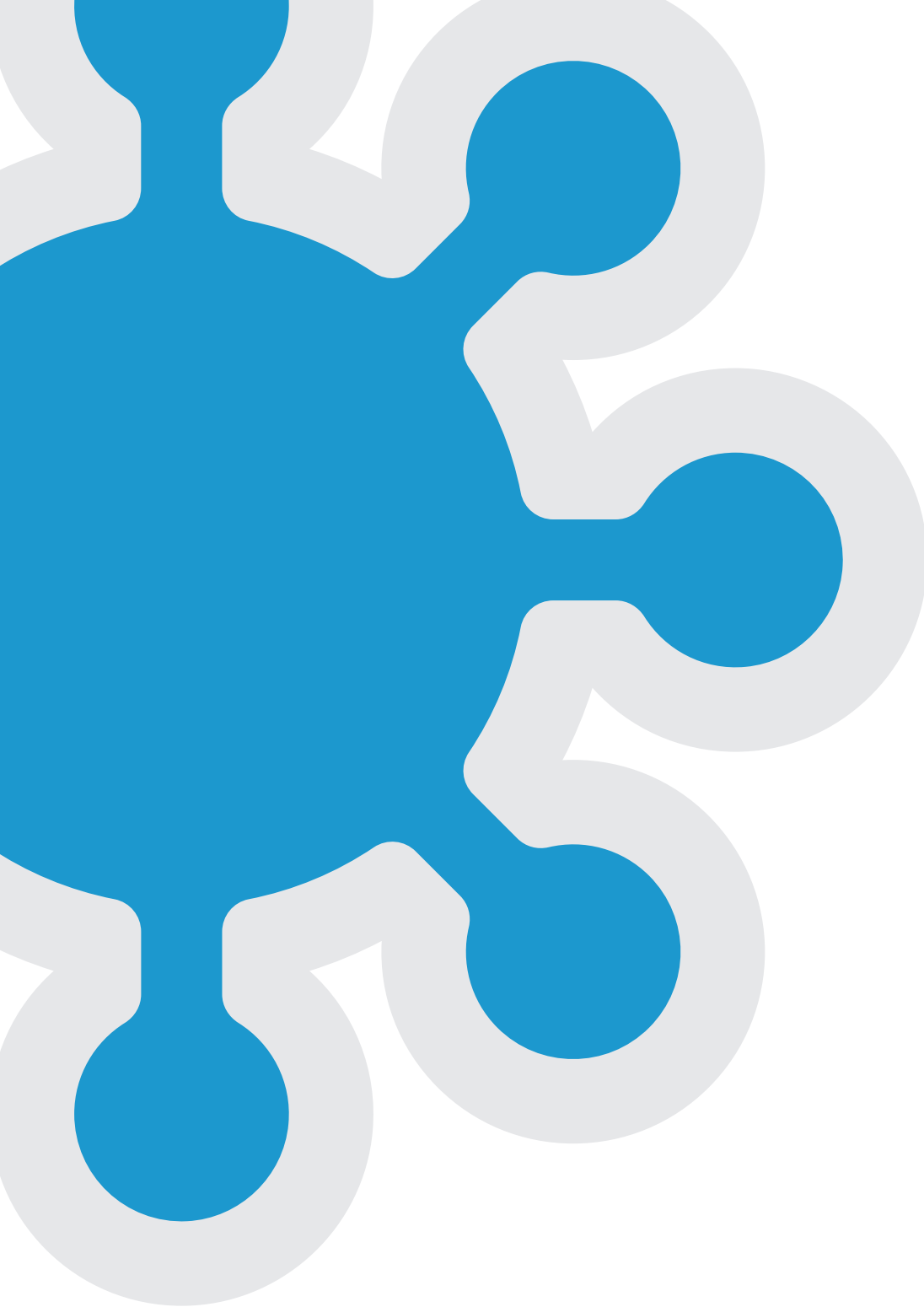
With funding from

 Austrian
Development
Cooperation

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

OAK
FOUNDATION

Digitalni odgovor na COVID-19

With funding from
= Austrian
Development
Cooperation

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

OAK
FOUNDATION

Young
Men
Initiative